

Калініченко Зоя Дмитрівна
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ,
кафедра аналітичної економіки та менеджменту,
кандидат економічних наук, доцент*

Савченко Юрій Володимирович
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ,
кафедра аналітичної економіки та менеджменту,
кандидат технічних наук, доцент*

СУСПІЛЬНІ ПРОТИРІЧЧЯ ТА ДИСФУНКЦІОНАЛЬНІ ЕЛЕМЕНТИ У ДЕРЖАВНОМУ БУДІВНИЦТВІ

Побудова сучасної ринкової економіки з європейськими стандартами має починатись з політичних змін. Гостро, як ніколи, стоїть питання про політичний потенціал владних інститутів в Україні та зроблені однозначні висновки про хибність шляхів розгортання системної корупції. На часі визначення та вирішення питань, що пом'якшували б соціальні протиріччя.

Україні важливо задіяти невикористані у суспільстві можливості промислового розвитку, переходу до конструктивних соціальних програм. Зосередження уваги на формуванні в якості пріоритетних таких окремих програм, як диджиталізація, зростання експорту чи стимулювання підприємництва в окремих галузях не дозволить трансформувати економіку. Тим більше, що й досі не враховується в певній мірі взаємозалежність програм, вмотивованість політичних інститутів, економічних структур на їх виконання.

Підприємницьку державу зі здоровою конкуренцією неможливо вибудувати в умовах олігархії. Олігархи гальмують реформування економіки країни, унеможлиблюють надходження інвестицій. Олігархічні інтереси проникають в політику, великий бізнес, природні монополії, нівелюють дієвість і результативність реформ.

Питання, поставлені в дослідженні, стосуються сутності соціальних протиріч між інтересами великого і малого бізнесу, між олігархічними та незалежними підприємницькими структурами. Розглядаються такі проблемні питання, як олігархія групових інтересів, потреби олігархів, інтереси регіональних еліт, що підкріплені фінансовими ресурсами і політичними амбіціями, олігархія як тип державного володарювання, тип політичного режиму.

Актуальність викладеного матеріалу визначається тим, що зроблено спробу розкрити проблему негативного впливу олігархічного капіталу на зростання національної економіки, означити особливості цієї проблеми в умовах українських реалій. В Україні поставлене завдання усунення жорстких суспільних протиріч задля позитивних результатів трансформаційних перетворень

в економіці. Для цього необхідно:

- з'ясувати сутність олігархічної моделі економіки;
- визначити як основу системної корупції в Україні олігархічну модель;
- назвати зростаючі стимули політичної волі до завершення реформ.

Ці питання мають відношення до певних способів задоволення потреб, до певної соціальної поведінки та захисту економічних інтересів.

Україні, як країні, що налаштована змінити свою економіку відповідно до сучасних ринкових відносин, необхідно вирішити проблему надмірного впливу олігархів, олігархічну систему замінити на підприємницьку, на систему ринкової конкуренції.

Україна належить до перехідних суспільств, що задекларували свій демократичний вибір. Сучасному перехідному періоду притаманна боротьба старих та нових тенденцій, невизначеності. Гармонізація інтересів і відносин інститутів громадянського суспільства з державою дала б можливість поступово обмежити державне втручання в ринкову економіку та активізувати підприємництво. Суспільство здатне на самоврядування, але держава має зберегти регулятивні і наглядові функції у різних сферах.

Перехідні особливості української економіки називають трансформацією, маючи на увазі фундаментальні та взаємозалежні зміни в економічних структурах і пов'язаних із ними інститутах. Уряд активно підтримує окремі галузі, окремі конкретні технології, розуміючи, що в умовах браку інвестицій, рятівними можуть стати саме підприємництво. Але для його розвитку необхідна конкуренція, неможлива у поєднанні з олігархами.

В Україні трансформація відбувалася шляхом «вростання» старих еліт (партійної номенклатури і «червоного» директорату) у нові відносини при невирішеності проблеми передачі влади, хоча б тимчасової, в руки нових політичних сил, при несформованості цих останніх і чим далі, тим більший їх розпорошеності поміж різних партій та груп інтересів.

Психологічно номенклатура примусила визнати старі номенклатурні правила гри не тільки прийнятними, а й єдино можливими для всіх політиків. Незгодні ж зникли з політичної арени за тих чи інших обставин.

Отже, причиною нереконструкційної поведінки владної еліти в Україні була саме якість цієї еліти, її склад і джерела формування. Повільний економічний розвиток — це прямий наслідок невміння старої номенклатури господарювати за ринкових умов, а звідси й зосередження нею зусиль на недопущенні домінування ринкових механізмів. Як наслідок, замість розвитку відкритих, конкурентних ринкових відносин сформувався потужний тіньовий сектор економіки з могутніми групами прихованих інтересів і закритих способів не стільки їх захисту, як владного забезпечення.

Зрощення з владою та оволодіння ЗМІ перетворило тіньовиків на кланово-олігархічні групи інтересів[1]. Як найвпливовіша складова суспільства, вони виявились неготовими ні до проведення детінізації економіки, ні до відкритої політики, а тому й чинять відчайдушний опір, викорінюють «нетипо-

ві» для сучасного українського політикуму структури та осіб, які прагнуть діяти в межах плюралістичної політики, підтримуючи цінності відкритого громадянського суспільства.

Протидії тіньовій економіці, яка, залежно від сектору, коливається від 25% до 40%, що створює нерівні правила гри на ринку та заважає прозорому бізнесу рухатись вперед [2]. Йдеться про боротьбу з контрабандою, захист прав інтелектуальної власності, створення приватного бізнесу, сплату податків і деофшоризацію.

Отже, зумовлене політичними причинами (типом переходу та характером української еліти) зволікання з економічними реформами тепер само стало політичний наслідок — зміцнення олігархічних структур, виникнення загрози втрати тенденції стабільного розвитку.

Конфлікти в сучасній Україні спостерігаються на різних рівнях суспільної системи, між різними гілками влади, суспільними верствами населення, підприємницькими структурами і органами державної влади, між державними управлінськими структурами і олігархами (адміністративно-бізнесовими групами), що призвело до нинішньої глибокої й затяжної трансформаційної кризи.

Виокремлюють декілька основних конфліктних полів суперечностей: 1) конституційний процес; 2) приватизація і бюджетно-податкова політика; 3) співвідношення регіональних (місцевих) і загальнодержавних інтересів; 4) геополітичні інтереси України, вказуючи при цьому, що кожна із сил, діючи у політичному просторі, відстоює свої інтереси, не враховуючи або мало враховуючи інтереси інших сторін[3].

Попри успіх низки реформ, ефективність використання праці, капіталу та землі у більшості галузей виробництва в Україні залишається дуже низькою. Для розуміння, наразі на нашу країну припадає близько 5% населення Європи та Середньої Азії, але виробляє вона лише 3% ВВП регіону, тоді як Польща з приблизно такою самою часткою населення виробляє 13% ВВП регіону[4].

Передусім немає розвитку в країні саме за рахунок непроведеної приватизації, банкрутства субурядових підприємств, рейдерства, постачання сировини за монопольно високими цінами, уникнення оподаткування, надання ексклюзивних ліцензій, вигідних держзамовлень і будівельних контрактів.

Наслідком є неефективний розподіл і наступне неефективне управління об'єктами, корупційне захоплення суспільних благ, кримінальне збагачення чиновників і шалене майнове розшарування громади. Україна повторює шлях класичних латиноамериканських країн, що відстають від світового прогресу. Та олігархічна система, яка у нас склалася, не зацікавлена у великих, суттєвих змінах. Тому що тоді, коли ці зміни відбудуться, олігархічні фінансово-промислові групи не зможуть заробляти те, що вони заробляють нині. І вони є до певної міри гальмом для загального поступу. Справді, в Україні присутні олігархічні групи, які є власниками засобів масової інформації і від яких залежать політичні партії.

Формуючи, утверджуючи і закріплюючи нові цінності, перехідне суспі-

льство має таким чином визначати бажаний для нього загальний, стратегічний напрям дії і взаємодії своїх суб'єктів, орієнтуючи їхню поведінку в руслі загальних меж, що встановлюються ним. Якщо, наприклад, як пріоритетна цінність соціальної системи визначається демократія з властивим їй гуманізмом, то завдяки цьому таке суспільство стимулює дії суб'єктів, що проживають у ньому, приймає за основу визнання пріоритету прав і свобод людини, забезпечення умов дійсного народовладдя і реальної турботи про благо людини.

Функції оновлених соціальних інститутів на сьогодні – це відтворення суспільних відносин; передача індивідам установлених у даному суспільстві зразків поведінки і способів діяльності; виробництво і розподіл; управління і контроль. Інститути визначають безпосередні цілі, що управляють поведінкою людей, тобто виконують функцію регулятора поведінки у різних сферах соціально-економічних відносин. Основною альтернативою «новому інституціоналізму» сьогодні є теорія суспільного вибору, що стає способом «злиття» з «новим інституціоналізмом».

Бібліографічні посилання:

1. Радченко О. В. Інституційна взаємодія в демократичному суспільстві Харків: ХарРІ НАДУ «Магістр», 2016. 243 с.
2. Ребкало В. Державна політика: аналіз та впровадження в Україні Київ Вид-во УАДУ, 2018. 80 с.
3. Степаненко В. П. Проблеми інституалізації суспільних ідеалів в Україні / Розвиток демократії і демократична освіта в Україні : V міжнар. конф., м. Київ, 8-10 листоп. 2017 р. : [зб. матеріалів]. Київ, 2017. С. 47-54.
4. Якубенко В. Д. Базисні інститути у трансформаційній економіці Київ : КНЕУ, 2016. 251 с.

Лелеко Андрій Миколайович
*Донецький Юридичний Інститут МВС України,
факультет №3 (юридичний),
здобувач наукового ступеня доктора філософії*

РЕГУЛЮВАННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ КАРАНТИННОГО РЕЖИМУ

Світова система безпеки зазнає кардинальної трансформації. Це у свою чергу потребує адекватної реакції з боку держави. Ефективна управлінська політика в умовах системних криз неможлива без постійного вдосконалення аналітичного та практичного інструментарію щодо визначення системних викликів і загроз

Станом на початок 2020 року в світі набула великих масштабів хвороба, що спричинена коронавірусом.

Ключовою проблемою даної кризи є те, що сам епіцентр кризи переміщався світом з центру зародження, а саме з Китаю до всієї Європи. В